

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0525U000515

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 30-11-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Хайрулін Олег Михайлович

2. Oleg M. Khairulin

Кваліфікація: к. психол. н., 19.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7042-7948

Вид дисертації: доктор наук

Аспірантура/Докторантура: ні

Шифр наукової спеціальності: 19.00.01

Назва наукової спеціальності: Загальна психологія, історія психології

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 22-11-2025

Спеціальність за освітою: військове навчання і виховання, психолог

Місце роботи здобувача: Національний університет оборони України

Код за ЄДРПОУ: 07834530

Місцезнаходження: проспект Повітряних Сил, Київ, 03049, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 41.053.03

Повне найменування юридичної особи: Державний заклад "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського"

Код за ЄДРПОУ: 02125473

Місцезнаходження: вул. Старопортофранківська, Одеса, 65020, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Західноукраїнський національний університет

Код за ЄДРПОУ: 33680120

Місцезнаходження: вул. Львівська, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46009, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 15.01.11

Тема дисертації:

1. Ігрове моделювання життєдіяльності суб'єкта в умовах невизначеності
2. Game modeling of human vital activity in condition's of uncertainty

Реферат:

1. У дисертації подано наукову теорію ігрового моделювання життєдіяльності суб'єкта в умовах невизначеності, яка надає прикладну структурно-функціональну модель формування, функціонування та розвитку названого моделювання. Соціалізація сучасної людини характеризується динамікою і розмаїттям стимулів, дефіцитом життєвого балансу, екзистенційним перенапруженням психологічної сфери особи. Універсальною формою, способом і методом прожиття запропоновано та обґрунтовано ігрове моделювання життєдіяльності суб'єкта в умовах невизначеності. Функціями ігрового моделювання життєдіяльності суб'єкта є описативна, прогностична і нормативна. Центральним концепт-ядром теорії є поняття габітусу суб'єкта, який постійно знаходиться у центрі загальної архітекτονіки й активності функціональної системи

особи та унаслідок фундаментальний акцептор самостворення і саморозвитку людини, універсальну корисну модель результату її життєдіяльності. Габітус є агентом і продуктом соціалізації людини, наслідком інтеріоризації нею референтних рольових моделей та психодинамічним осередком екстеріоризації та життєактивності суб'єкта. Розвиток габітусу відбувається відповідно до моделі вчинку та завдяки ігровим закономірностям. Внутрішньосуб'єктний і зовнішньосуб'єктний аспекти життєдіяльності при цьому виконують комплементарні завдання і ролі. Функціоналізм габітусу має телеологічний й контигентний виміри. Інтегровані закономірності гри, моделювання і вчинку визначають атрибути й алгоритми життєдіяльності людини, її розвиток. Насамперед йдеться про сутність і психологічні регулятивні механізми двох фундаментальних та універсальних класів ігрових форм, які репрезентуються відповідно концептами вчинкової екзистенційної гри та ігроїда й створюються та взаємодіють комплементарно. Тобто ігроїди становлять численні варіанти формоутворення виродженої, спрощеної екзистенційної гри та/або її імітації, водночас вчинкова екзистенційна гра виникає та розвивається на основі критичних дефіцитів прагматики ігроїдів та актуалізації опозиційних модусів-типів корисності: а) індивідуальної (егоїстичної) корисності та б) суспільно зумовленої інтерсуб'єктивної (кооперативної, коаліційної) корисності. Для ігрового моделювання життєдіяльності людини корисність є універсальним мотиваційним системоутвірним фактором. Запропоновано та аргументовано типологію репрезентацій ігрового моделювання життєдіяльності суб'єкта, яка має таксономічну структуру та включає: 1) клас інтеріоризованих ментальних репрезентацій (індивідуальні цінності, унормування світогляду, диспозиції, зміст внутрішньо-суб'єктного простору духовної сутності людини, її ментальний лексикон) і 2) клас діяльнісних репрезентацій екстеріоризації (уявлені фізичні, кінетичні та вербальні явища свідомої життєдіяльності людини). Методологічну основу розробки й верифікації теорії складає філософський апіоризм і логіцизм, аналітична філософія, положення про єдність процесу та результату пізнання, теорії гри, моделювання та вчинку. Базисом структури наукової моделі (сигнатури) обрано категорійну матрицю сучасної соціогуманітарної теорії, що забезпечує універсальність й транзитивність наукових даних на п'яти категорійних рівнях/поясах емпірично обґрунтованого теоретизування: "конкретне", "одиничне", "особливе", "загальне" та "універсальне". Наукову модель теорії збудовано та верифіковано на засадах онтологічного моделювання, математичної теорії ігор та результатах виявлення психологічної сутності полідисциплінарного наукового пізнання емпіричних упредметнень ігрового моделювання життєдіяльності людини в умовах невизначеності.

2. The dissertation presents a scientific theory of game modeling of the subject's life activities in conditions of uncertainty, which provides a structural and functional system for the formation, functioning and development of named modeling. Due to the dominance of existential uncertainty, postmodern culture, the features of the VUCA world and the information (post-industrial) society, the modern world has acquired gaming, entertainment, imprinting and imitation features. Human socialization occurs in circumstances of dynamics and diversity of social stimuli and deficit of life balance, existential overstrain of the psychological sphere of the person. Game modeling of the subject's life activity in conditions of uncertainty is proposed and substantiated as a universal form, way and method of living under such conditions. The functions of game modeling of the subject's life activity are descriptive, prognostic and normative. The central conceptual core of the proposed theory is the concept of the subject's habitus. The subject's habitus from the moment of his birth is constantly at the center of the general architectonics and activity of the functional system of the person and represents a universal acceptor of self-creation and self-development of a person, a useful model of the result of his life activity. The habitus is a product of human socialization, the resulting consequence of his internalization of reference role models and a psychodynamic environment that sets the direction and rhythm of the subject's life activity. Habitus agentically manages the individual and social development of a person. The development of habitus occurs in accordance with the model of action. Habitus acquires its development due to game patterns, algorithms, samples and models used in the inseparable functional combination of interiorization and the activity aspect of the person, the processes of its exteriorization. The intra-subjective and extra-subjective aspects of life-activity cognition perform complementary tasks and roles in the formation, functioning and development of the game modeling of the subject's life realization in the current conditions of life. The functionalism of habitus has a teleological dimension,

a contingent promising future. The methodological basis for the development and verification of the theory is philosophical apriorism and logicism, analytical philosophy, the proposition about the unity of the process and result of cognition, game theory, modeling and action, their existential and epistemological universality, and the ontological dependence of theoretical and empirical multidisciplinary research. Thanks to the synthesis of the laws of game, modeling and action, the affective-motivational and operational-technical aspects of the social subject in each situation of human life create a complete autopoietic complex of internalized mental representations and activity representations of exteriorization. This is formed, occurs and develops on the basis of the subject's habitus relevant at the moment of the situation, such as the situation, program, social action and experience of the subject in expanding his life space. Integrated regularities of game, modeling, and action determine the attributes and algorithms of human life and its development. First of all, we are talking about the essence and psychological regulatory mechanisms of two fundamental and universal classes of game forms, which are represented by the concepts of action existential game and gameoid, respectively. The aspect of usefulness is a universal motivational factor in the game modeling of human life activities and consists of two types: a) individual (selfish) usefulness and b) socially conditioned intersubjective (cooperative, coalition) usefulness. The basis for constructing a theoretical model of the formation, functioning and development of game modeling of the subject's life activity in conditions of uncertainty is the categorical matrix of modern socio-humanitarian theory. Such a matrix provides attributive, immanent transitivity of scientific data at five categorical levels/zones of theorizing: "concrete", "unique", "special", "general" and "universal". A feature of the theory of game modeling is its justification on the basis of the modern perspective methodology of ontological modeling. The theoretical model is accordingly built on the binary application of the logical-semantic triplet (ΠS , O , $R\Pi$): as 1) a hermeneutic tool and psychological mechanism for analyzing the components of the theoretical model of game modeling of the subject's life in conditions of uncertainty and constructing such a model and 2) as a basic methodological scheme-structure that ensures the implementation of the ontological modeling method in the given study and its verification at the systemic level of theorizing. The study proposes and argues the attribution of language (speech) game for psychological scientific discourse.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Хайрулін О.М. Психологія ігрового моделювання соціального життя суб'єкта : монографія. Тернопіль : ЗУНУ. 2021. 404 с.
- 2. Хайрулін О.М. Методологія ігрового моделювання життєдіяльності суб'єкта в умовах невизначеності. Методологія і психологія гуманітарного пізнання. До 25-річчя наукової школи професора А.В. Фурмана : кол. моногр. Тернопіль : ТНЕУ. 2019. С. 560–702.
- 3. Хайрулін О.М. Ігрове моделювання життєдіяльності суб'єкта в умовах невизначеності. Вітакультурна методологія: антологія. До 25-річчя наукової школи професора А.В. Фурмана : кол. моногр. А.В.Фурман, А.А. Фурман, О.Я. Шаюк, С.К. Шандрук, Хайрулін О.М., І.С.Ревасевич та ін. Тернопіль : ТНЕУ. 2019. С. 838–858 с.
- 4. Хайрулін О.М. Світ невизначеності та ігрове моделювання суб'єкта. Вітакультурна методологія: антологія. До 25-річчя наукової школи професора А.В. Фурмана : кол. моногр. А.В.Фурман, А.А. Фурман, О.Я. Шаюк, С.К.Шандрук, Хайрулін О.М., І.С.Ревасевич та ін. Тернопіль. ТНЕУ. 2019. С. 945–952 с.

- 5. Хайрулін О.М. Ігровий імператив сучасної війни. Рекомендації державним і безпековим суб'єктам щодо модернізації засобів протистояння воєнно-політичним ризикам і загрозам. Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни: погляд від волонтера до науковця : кол. моногр. В. Азарова та ін.; за заг. ред. Л. Компанцевої. Київ : НА СБУ. 2021. С. 349–371 с.
- 6. Хайрулін О.М. Ігрові закономірності габітусу людини. Удосконалення реалізації потенціалу Людини : кол. моногр. Харків : СГ НТМ «Новий курс». 2023. С. 84–98.
- 7. Хайрулін О.М. Теорія “фокальної точки” (Т. Шеллінг) та теорія “перспектив” (Д. Канеман) як основа розвитку рефлексивної компетентності українського офіцера. Вісник Національного університету оборони України. 2016. № 1. С. 133–139.
- 8. Хайрулін О.М. Ігрова компетентність командира. Вісник Національного університету оборони України. 2019. № 1. С. 135–143.
- 9. Хайрулін О.М. Інформаційно-психологічна безпека особистості в контексті мовної гри. Вісник Національного університету оборони України. 2021. № 1. С. 107–129.
- 10. Хайрулін О.М. Ігровий генезис сучасного протиборства у воєнній сфері. Вісник Національного університету оборони України. 2021. № 3. С. 115–122.
- 11. Хайрулін О.М. Функціонально-ігрові закономірності стратагем. Вісник Національного університету оборони України. 2021. № 6. С. 126–135.
- 12. Хайрулін О.М. Теоретико-психологічний аналіз змісту категорійного поняття “гра”. Психологія і суспільство. 2017. № 3. С. 32–50.
- 13. Хайрулін О.М. Ігрове моделювання життєдіяльності суб'єкта в умовах невизначеності: теоретико-методологічний обрис. Вітакультурний млин. 2017. Модуль 19. С. 30–51.
- 14. Хайрулін О.М. Світ невизначеності та ігрове моделювання суб'єкта (конттури дослідницької програми). Вітакультурний млин. 2018. Модуль 20. С. 67–75.
- 15. Хайрулін О.М. Значеннєво-смісловий горизонт невизначеності як психологічної категорії. Психологія і суспільство. 2017. № 4. С. 56–81.
- 16. Хайрулін О.М. Психологічні виміри ігрового моделювання у військовій справі. Психологія і суспільство. 2018. № 1-2. С. 83–108.
- 17. Хайрулін О.М. Каскад ігрового моделювання життєдіяльності суб'єкта. Психологія і суспільство. 2019. № 2. С. 66–97.
- 18. Хайрулін О.М. Ігровий імператив сучасної війни. Психологія і суспільство. 2019. № 3–4. С. 73–94.
- 19. Хайрулін О.М. Гра як психологічна програма життєдіяльності суб'єкта. Психологія і суспільство. 2020. № 4. С. 24–53.
- 20. Хайрулін О. М. Діапазон розвивального потенціалу гри як суб'єктної програми. Психологія і суспільство. 2021. № 1. С. 82–116.
- 21. Хайрулін О.М. Ігрові аспекти модернізації навчання. Гуманітарні студії: педагогіка, психологія, філософія. 2022. Том 13. № 1. С. 133–143.
- 22. Хайрулін О.М. Габітус як суб'єктна матриця соціальної гри. Психологія і суспільство. 2023. № 1. С. 79–101.
- 23. Хайрулін О.М. Онтологічне моделювання психологічного поля гри. Психологія і суспільство. 2023. № 2. С. 106–141.
- 24. Хайрулін О.М. Ігрове моделювання життєдіяльності людини як предмет психологічного дослідження. Науковий журнал «Габітус». 2024. Вип. 57. С.73–79.
- 25. Хайрулін О.М. Репрезентації ігрового моделювання життєдіяльності людини. Психологічні перспективи. 2024. Вип. 43. С. 181–202.
- 26. Хайрулін О.М. Перспективи теорії ігрового моделювання життєдіяльності суб'єкта в умовах невизначеності як складової канонічної психології. Журнал сучасної психології. 2024. № 3 (33). С. 39–50.
- 27. Хайрулін О.М. Перспективи онтологічного моделювання як засобу верифікації результатів психологічного дослідження (на прикладі вивчення явищ гри). Психологічні перспективи. 2024. Вип. 44.

C. 181–202.

- 28. Oleg Khairulin, Kateryna Kravchenko, Serhii Danchevskyi, Stanislav Pavlushenko and Larysa Chernobai. Psychological Defense Mechanisms of Military Service Members as a Personality Stabilization Regulatory System for Combat Mission Effectiveness. Journal of Military Ethics, 2023. № 22 (1). Page 72–84. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15027570.2023.2235759> Scopus.
- 29. Oleg Khairulin, Tatyana Fedotova, Yaroslav Shevchenko, Kateryna Romanenko, Inna Nunyuk. Enhancing Human Capital and Leadership in Public Administration: Training, Growth, and Retention Strategies. International Journal of Organizational Leadership. Volume 14, First Special Issue 2025, January 2025, Page 69–82. https://ijol.cikd.ca/article_60798.html Web of Science Core Collection.
- 30. Oleg Khairulin, Anastasiia Yatsyshyna, Yuliia Asieieva, Hanna Venher, Liudmyla Tsybukh. Character harmonisation in adolescence: psychological profiles, coping strategies and implications for well-being. Amazonia Investiga, 14(86), 2025. Page 65–78. <https://doi.org/10.34069/AI/2025.86.02.6> Web of Science Core Collection.
- 31. Oleg Khairulin, Marianna Zhumbei, Nadiia Buniak, Mykyta Sapohov, Svitlana Parfilova. Enhancing the Educational Process through AI and Gamified Learning. Metaverse Basic and Applied Research. 2025; 4:164. <https://doi.org/10.56294/mr2025164> Scopus

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U000128

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Панок Віталій Григорович

2. Vitaliy G. Panok

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи

Код за ЄДРПОУ: 30022018

Місцезнаходження: пров. Віто-Литовський, Київ, 03045, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Сектор науки: Академічний

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Родіна Наталія Володимирівна

2. Nataliia Rodina

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7537-9292

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Жовтянська Валерія Вікторівна

2. Valery V. Zhovtyanska

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7992-6943

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21600715

Місцезнаходження: вул. Андріївська, Київ, 04070, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Академічний

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Чебикін Олексій Якович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Чебикін Олексій Якович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Мельничук Ірина Валентинівна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна